

PLF-nytt

PERSON- och LOKALHISTORISKT FORSKARCENTRUM OSKARSHAMN

KVALITET-KÄLLKRITIK-SAMARBETE

Två viktiga frågor stod på dagordningen vid den senaste riksstämmans ordförande-konferens:

KVALITET i släktforskningens alla led.

SAMARBETE mellan släktforskare och hembygdsforskare.

Detta är två frågor som PLF alltid brottats med.

Vi är fullt medvetna om de brister i vår databas som följer av att den ännu till stora delar bygger på EN enda läsning och tolkning av primärkällorna. Flera försök att rekrytera frivilliga att göra en andra läsning har misslyckats. Det är roligare att gripa sig an en ny socken än att vända redan plöjda fåror. Vi hoppas fortfarande på frivilliga insatser från de många medlemmar, som gärna vill se sin "egen" socken korrekt tolkad i databasen. Kanske detta kan inspirera några att träda fram. Vi hade också hoppats att alla de som utnyttjar basen skulle "skrika till" om de upptäckte någon tveksam uppgift i basen och därmed ge oss tillfälle att agera i det aktuella fallet. Men även på den punkten är genvägen fåtaliga.

I nästan alla lokala hembygdsprojekt är personuppgifter intressanta. Att t.ex. driva en torp- eller gårdshistoria tillbaka till 1600- eller 1700-talet kan inte bara bygga på muntliga traditioner om ägare och deras familjer. Där ger PLF:s persondatabas ett ypperligt avstamp, vilket gårdshistorier i detta nummer ger bevis på. Varje seriös personhistoriker hamnar förr eller senare i lokalhistoria. Därför är revirtänkande hos enskilda forskare och lokala föreningar utomordentligt otidsenligt. Det är naturligt att en PLF-medlem också är medlem i en hembygdsförening och vice versa.

Gunnar Källenius

UR INNEHÅLLET

Kallelse till föreningsmöte.....	2
Landskapshandlingarna.....	3-5
Berättelse om Misterhults socken.....	5
Ekonomisk översikt för Sörvikroten 2.....	6-8
Läsövning.....	8
Vad betyder Dudhra?.....	9
Nya medlemmar.....	10
Demonstrationer av databasen.....	10
Föreningsmötet den 4 september.....	10
Släktforskardagar i Karlstad.....	11
Databasen.....	12
Lösning till läsövning.....	12
Notiser.....	12

I detta nummer fortsätter Gunnar Källenius sin artikelserie om olika källor för släktforskning. Denna gång behandlar han landskapshandlingarna

Curt och Maj Holm fortsätter sin ekonomiska översikt för Sörviksroten med de tre sista gårdarna Djurhult 1 och 2 och Klämna nr 1. Vi får bl.a. en inblick i hur Älfsborgs lösen kunde drabba vanliga människor.

Hur har det fornsvenska ordet *dudhra* kunnat bli det nusvenska *död* i ortnamnet Döderhult? Är det en förvanskning eller....? Frågan ställs i detta nummer.

Kallelse

Person- och Lokalhistoriskt Forskarcentrum
håller

föreningsmöte lördagen den 13 november 1999 kl. 10.00
i Logelokalen, Stora Torget 5, 2 tr., Oskarshamn

Mötesförhandlingar

Roger Axelsson från Stockholm berättar om
"Digerdöden i mellersta Kalmar län"

Kaffeservering, lotteri

Det blir även möjlighet till sökning i databasen

PLF:s styrelse och uppdrag under verksamhetsåret 1999/2000

Namn	Uppdrag	Telefon	E-post
Gunnar Källenius	ordförande	0491 - 620 63	
Barbro Sander	v. ordförande	0491 - 750 30	049175030@telia.com
Kurt Stenfelt	sekreterare	0491 - 120 56	
John-Olof Dillström	kassör	0491 - 919 22	
Sam Blixt	dataansvarig	0491 - 151 28	sam.blixt@oskarshamn.se
Britt Maria Ekstrand	ansvarig för brevfrågor	0491 - 186 55	bm.ekstrand@telia.com
Irene Rudwall	ledamot	0491 - 925 68	
Birgitta Drehmer	v. sekreterare	0491 - 157 41	birgitta.049115741@telia.com
Anders Rotviker	materielfrågor	0491 - 620 11	
Birgit Stenfelt	suppleant	0491 - 120 56	
Lars Svensson	suppleant	0491 - 841 75	
Anders Thunberg	redaktör för PLF-nytt	0491 - 766 411	anders.thunberg@oskarshamn.mail.telia.com

PLF-nytt, medlemstidning för Person- och Lokalhistoriskt Forskarcentrum, Oskarshamn.

Utkommer fyra gånger per år. Upplaga omkring 1100 exemplar.

Manus till artiklar och andra skriftliga bidrag sändes till

PLF, Box 23, 572 21 OSKARSHAMN.

Bidrag kan också sändas till e-postadress: **plf.oskarshamn@post.netlink.se**

Utdrag ur artiklar får göras med angivande av källa och författare.

PLF-nytt nr 52 utkommer i februari 2000.

I redaktionen: Anders Thunberg (se ovan). Curt Holm och Maj Holm, 0491-138 04.

LANDSKAPSHANDLINGARNA I

Hjälpmedel

I nr 49 började vi en serie om olika källor för släkt- och lokalhistorisk forskning. Som jag nämnde i min ledare i förra PLF-nytt, finns det ett rikhaltigt urval av hjälpmedel för släkt- och hembygdsforskare, annonserat i varje nummer av förbundets tidskrift till förmånspriser. Vi utgår från att våra läsare har tillgång till någon bra lärobok som t.ex. "Hembygdsforska! Steg för steg" av Kjell Andersson och Per Clemensson (eller deras släktforskarversion). Det är en bra inkörsport till de olika källorna, var man kan hitta dem och vad de innehåller.

Att ge sig på landskapshandlingarna kräver dessutom hjälpmedel i handskriftstolkning och ordböcker. Man kommer att stöta på uttryck, som kräver tillgång till facklitteratur på området.

Forskningen underlättas också, om man är förtrogen med det utrikes- och inrikespolitiska läget i landet, samt hur regional förvaltning är organiserad under den period man studerar.

Landskapshandlingarnas omfattning

Landskapshandlingarna är ett mäktigt minnesmärke över den växande centralmakt, som inleddes när Gustav Vasa tog ett fast grepp över rikets finanser. För Smålands del omfattar handlingarna fogdarnas räkenskaper från 1533 till 1633. De finns mikrofilmade i 279 rullar, till en början flera år på samma rulle. Efterhand som byråkratin utvecklades behövdes fler rullar för att täcka ett års räkenskaper.

Handlingarna är inte lättlästa och redovisningarna saknar ofta struktur, i synnerhet 1500-talsmaterialet. Det är därför lämpligt att börja med 1600-talet. Befallningsmannen/fogden sitter i regel flera år. Så småningom under studiernas gång klarnar innebörden av de facktermer han använder och hur han presenterar sitt material.

Den viktigaste delen av fogdens årsredovisning är den inledande sammanställningen för hela fögderiet. Vi skall som exempel ta 1601 års handlingar för

Döderhults socken, som finns under Stranda härad. Det är året efter det svenska inbördeskrigets slut, då Hertig Karl segrat över Kung Sigismund.

Smålandshandlingarna för 1601 finns på inte mindre än fem olika rullar (CD 2304-2308). Genom särskilda tabeller, utarbetade av Riksarkivet, kan man få fram att Stranda härad tillsammans med Handbörds härad ingår i Jon Skogs fögderi, och att hans räkenskaper finns på rulle 2308. På samma sätt kan man följa socknen och häradets räkenskaper år för år framåt. Under den resans gång blir man allt mer bekant med Jon Skogs sätt att disponera sitt material och många frågetecken rätas ut. Det bör observeras, att den socken man arbetar med kan byta härads- och fögderitillhörighet.

Handlingarnas innehåll

Vad kan man då få ut av en årsräkning? Detta avsnitt skall behandla ur rent släktforskarperspektiv, alltså dra fram handlingar med mycket personuppgifter (namn, boplatz etc.).

Där finns bl.a. jordeboken, redovisningen av den "årliga räntan". I socknen finns detta år i vårt exempel 109 skatteenheter, varav 93 är hemman. Alla dessa hemman finns medtagna, med namn på den skattskyldige, utom på 6 av ödegårdarna. Oftast är det bara ett förnamn, men i 15 fall antecknas fullt namn.

Jordeboken bör studeras i samband med avkortningarna. Jordeboken anger ju summan av den årliga räntan, men i den summan är det oftast mycket luft. Gårdar ligger öde eller halvt öde, andra är "förmedlade" (med skattelindring) av olika skäl, t.ex. "för opprättelse" efter brand eller annan ödeläggelse. Frälsegårdar betalar bara vissa skattepersedlar. Räntan från vissa gårdar går till krigsmannalöner etc. etc. Dessa förhållanden redovisas i olika listor och längder, som ibland kan ge intressanta personuppgifter. Två längder för detta år avslöjar situationen i socknen under ett krigsår.

I ett avkortningsregister över skatteoförmåga hos socknens 109 skatteobjekt återfinns inte mindre än 61 av dessa. Utöver namn på gård och person finns där också skälet till avkortningen, gården öde, bränd, "försörjer" knekt etc. Vissa personuppgifter skiljer sig här från jordeboken, vilket kan ge nya upplysningar. Öde frälsegården Fagereke t.ex. har inget namn på landbo i jordeboken, men i avkortningsslängden anges han som Lasse, "knekt och ute". Jordebokens "Enkan i Eckerhult" blir "Ragnill i Eckerhult" etc. Detaljer som kan ha sitt intresse.

En annan längd ger namn på "husarnt folk i socknen, som ganska litet haver till sin egen föda uti denna hårda tiden". Den omfattar 14 av namnen i den nyss nämnda avkortningslängden och anger skatteförmedlingar.

Det finns också mantalslängder på tillfälliga "gårder" och "hjälp" till krigsansträngningar. Längden till en "hjälpsskatt", anbefalld av hertig Karl den 12/5 1601, omfattar 42 skattskyldiga. Det är ett slags progressiv skatt, grundad på antalet tunnor utsäde och innehav av oxar, kor och hästar. Den blir ett slags "taxeringskalender", där Anund, 1/1 aoe Döderhult, ligger i toppen med 8 tunnor, 2 oxar, 4 kor och en häst, vilket ger 4 marker och 2 öre i skatt.

Tiondelängderna, dvs förteckning över dem som levererar spannmålstionde till kronan, har en speciell utformning.

De innehåller gård, namn och tionde på dem, som skördat spannmål (för Döderhult råg och korn), men kan också ha andra anteckningar, t.ex. om krigsfolk. Där borde därför bl.a. saknas "skärgårdarna" dvs de som i jordeboken skattar med fisk i stället för smör. Där borde vidare saknas ödegårdar och andra gårdar, som av någon anledning inte kunnat så och skörda under skatteåret. Därför borde tiondelängden detta år inte uppta mer än 40-talet tiondegivare, men den upptar inte mindre än 67 namn. Det beror på att det ibland finns flera tiondegivare på samma gård. Detta kan tyda på dold hemmansklyvning. Det kan vara två bröder, som delat upp markerna, utan att detta framgår av jordeboken. Men oftast är givarna knektar, änkor m.fl., som redovisar tionde från någon bit åkermark, som de odlar på annans mark eller på allmänning. Det finns på det sättet ett 20-tal helt nya namn i tiondelängden jämfört med jordeboken.

Det bör observeras att tiondelängden är uppgjord av prästen samt ett antal av socknens förtroendemän, som torde ha bättre personkännedom än befallningsmannen/fogden. Så kan jordebokens "Olof Larsson i Äshult" bli tiondelängdens "Olof Larsson i Äshult, knekt och kvartermästare", en nog så intressant uppgift.

Under krigsåren förekommer omfattande personuppgifter på krigsfolket i avkortningsmaterialet. Fogden betalar ju ut lönerna (kontant eller in natura) till förband, som rekryteras i hans fögderi. Där kan man alltså finna namn på socknens knektar, ryttare och ibland båtsmän, ofta med angivning av krigsförband (fänika, fana etc.) och namn på förbandens chefer, samt ibland även placering (t.ex. Livland). Dessa förband kan ofta återfinnas i militärlitteraturen eller i krigsarkivets handlingar, varför man på så sätt kan få fram, vilka operationer resp. knekt kan ha deltagit i. I vårt exempel för 1601 finns t.ex. drygt ett 30-tal personuppgifter om krigsfolk i Döderhults socken, ofta med deras placering.

Gustav Bech, som plöjt igenom 1500-talets smålandshandlingar för socknen, har listat krigsfolk år för år. Under Nordiska sjuårskriget och dess efterdyningar har han för åren 1563-1572 antecknat 45-50 !! namn på krigsfolk från socknen varje år.

Listorna är intressanta. Vad sägs om följande två exempel (moderniserat språk)? Det är väl knappast någon tvekan om att det rör sig om samma två personer:

1. "Son till Ebbe i Emmekalv" (1563); "Erik, son till Ubbe i Emmekalv" (1564); "Erik Ubbesson i Emmekalv, K:M: drabant" (1565); "Erik Ubbesson i Emmekalv, K:M: drabant, är hövitsman på ett K:M: örlogsskepp ao (15)66" (1566).

2. "Son till Lasse Vastesson i St. Klämna" (1563-1568), "Jöns Vastesson i Klämna" (1569); "Jöns Vasta i Klämna", "äter hemma" (1572).

Stort utrymme tar "verifikationerna", och där krävs tålmodigt grovarbete för att vaska fram personuppgifter för en viss socken. Medan handlingarna ovan är samlade socken- och häradsvis, så är verifikationerna presenterade för hela landskapet, ibland ämnesvis, ibland kronologiskt. Materialet omfattar alla de order och anvisningar, som fogden

fått av kungen (eller annan auktoiserad myndighet/person) om vilka utbetalningar utbetalningar han skall göra i pengar och natura (mest spannmål). Det gäller stort och smått, från stora leveranser till slott, hospital, utbildningsanstalter, militära förband etc. i landskapet, ner till en tunna spannmål till någon knektänka. Dessutom finns kvittenser från alla mottagarna.

Sammantaget ger verifikationerna en mängd personuppgifter för hela landskapet. Den som söker anor bland landskaps frälse, militära chefer, byråkrater och borgare i städerna, fogdeväsendet, personal på slott och kungsgårdar, hospital och läro-

säten kan få napp. Uppgifterna blir lättare att finna om man satt sig in i hur resp. fogde presenterar sitt material.

Sammanfattningsvis kan man säga, att landskaps-handlingarna är ett ganska hårdarbetat fält för släktforskare, som söker uppgifter om anor i en socken under perioden omkr. 1530–1630. Men det kan ge resultat. För hembygdsforskaren kan materialet te sig mer givande, vilket framgår av den gårdsforskning, som presenteras på annan plats. Det skall vi återkomma till.

Gunnar Källenius

BERÄTTELSE OM MISTERHULTS SOCKEN ÅR 1776

Den 26 juli 1776 undertecknar L.M. adjunct Bengt Hellberg en berättelse om Misterhults socken "Under M.V: Constistorii Föreskrift på Borgmästarens högädle herr C.F. Lunds Begäran" och tillställer "Högvärdigste Herr Doctor, Biskop, Hög- och Högäre-Vördige Herrar Doctores och Magistri, Dom-Prost, Prostar och Lectores" via borgmästaren, i Linköping, sin berättelse. I ett följebrev till denne framhåller Hellberg att han i hast sammanrafsat berättelsen och om borgmästaren låtit trycka ett exemplar torde han ha kunnat tota efter och bevisa orten vara så märklig som någon annan och underetecknar med "Högädle Herr Borgmästarens Ödmjukaste Tjenare".

Hellberg hade inte minsta anledning att känna sig osäker på sitt alster. I den 24 sidor långa berättelsen redovisas systematiskt i 21 punkter skilda förhållanden såsom socknens läge, fjordar, vattendrag och anlagda mjöl-, såg- och skvaltekvarnar, industrier som knipphammarverket i Axelshammar, Mörtfors kopparverk, Solsta gruva, påttaske- raffinaderi, kimröksbruk samt bruk för tillverkning av "sauda" i Bussvik, åker, äng och beten, lantbrukets produkter, sjöfågel- och sälfångst, invånarantal, de fåtaliga vagnvägarna, frälsesäterier och boställen med uppgifter om arealer, torp m.m. Som

avslutning behandlas uppodlingen av ny åkermark, bl.a. mossar på vardera sidan om Misterhults säteri, en lång stenmur där och odlingsverksamhet i Simpevarps by. Påkhäradskungen omtalas också.

Berättelsen, som finns i landsarkivet i Vadstena, har getts ut i ett häfte, där kopia av originalet finns på vänstra sidorna och motsvarande text i datorutskrift på högra.

Berättelsen kan beställas hos

Torsten Karlsson, Fallebovägen 6,
572 40 Oskarshamn.
Telefon 0491/132 13.
Pris 60 kr + porto 20 kr.

HAR DU BILDER FRÅN "GAMLA" GRÖNDAL?

Kontakta Magnus Ekstrand
Kettilfjärden
572 63 OSKARSHAMN
Tel. 0491-186 55
E-mail: bm.ekstrand@telia.com

EKONOMISK ÖVERSIKT FÖR SÖRVIKROTEN (del 2)

Curt och Maj Holm fortsätter här sin ekonomiska översikt för Sörvikroten med de tre sista gårdarna Djurhult 1 1/1 mtl aoe, Djurhult 2 1/1 mtl Fr (Djurhultsmåla) och Klämna nr 1 1/1 mtl krono (Överby, Övre Klämna). De tre första redovisades i förra numret.

Djurhult 1 1/1 mtl aoe.

Årliga räntan var från början av århundradet fastställd till 4 lispund smör, 6 kungshästar, 2 årliga hästar, 6 dagsverken eller 6 ekar, 3 daler i farnötspengar och 4 daler i städjepengar och var densamma hela 1600-talet.

Eftersom gården fram till 1648 ofta betecknas som öde, var skatten avkortad i samband med ödestillståndet. År 1600 var skatten avkortad med 1 lispund smör. Bonden Per fick dock betala hjälpskatt med 10 öre. Han råkade även besitta 0,5 lispund koppar, vilket tillsammans med kreatursinnehavet ålade honom en hjälpskatt på 21 öre och 8 penningar.

Gården skulle hålla knekt och i slutet av seklet avlöna båtsman.

Anteckningar i kyrkobokföringen visar att Erik 1633 av kyrkans vederlag bekom 1 tunna korn och att han året efter betalat 1 tunna. Christer (Christiern) gav 12 öre 1657 samt vid ett tillfälle samma år 8 öre.

De få tillgängliga kreaturslängderna spridda över de första 40–50 åren visar att innehav av djur inte var stort. Antalet enheter var mindre än hälften av de på Sörviksgårdarna. Skördarna beräknade med utgång från tiondelängderna var små och magra.

Djurhult 2 1/1 mtl Fr (Djurhultsmåla)

I början av århundradet bestod Djurhult 2 av 2/1 mantal för att i slutet betecknas med 1/2 mantal. Som alla gårdar i den här roten nämns även den här som öde flera år fram till 1632. Elden ödelade en gård 1618. Därefter betalades årliga räntan till staten med 2 kungshästar och 2 årliga hästar, något som avkortades till hälften mesta tiden. År 1635

tages gården upp på frihet till skatt av Ebbe.

Bonden Sven betalade dock hjälpskatt med 12 öre 1601 och med 2 mark 1603. Kyrkobokföringen talar om att Sven pliktade med 3 öre 1600. Ebbe gav 1636 8 öre och gav kyrkan inkomster bestående av ½ tolt sågbräder året efter.

Gåva med 8 öre två gånger och 10 öre kom från Per åren 1656 och 1657. Även Christiern var flitig givare under 1657, då han två gånger gav 8 öre och en gång 12 öre.

Medelvärde av antalet kreatursenheter låg ungefär i paritet med Sörviks klosterods, nämligen 15 7/8. Av tiondelängden att döma tycks skördarna ha varit relativt goda under vissa år. Då beräkningen bara gäller första halvan av seklet, kan ingenting sägas om den andra halvan. Dock gäller att gården har minskat från 2 mantal till ½, vilket säger, att lönsamheten inte har blivit bättre med åren.

Klämna nr 1 1/1 mtl krono (Överby, Övre Klämna)

Gården skulle avlöna knekt. Årliga räntan bestod av 2 lispund smör, 6 kungshästar, 2 årliga hästar, 6 dagsverken, 3 mark städjepengar och 3 mark farnötspengar.

Mellan åren 1612 och 1670 var gården mestadels öde.

År 1648 kunde man ta vara på grässkörden och fick betala gräsgäld.

Flera gånger togs gården upp på frihet till skatt. Det skedde först 1629 sedan 1664 och 1667.

Ingen tycks ha undkommit att betala hjälpskatter. Här betalade bonden Hemming 4 mark år 1603.

Hemming sålde 1 skäppa säd för 12 öre till kyrkan 1617.

Uppgifter om antal djur finns inte för den här gården i kreaturslängderna. Ej heller finns den med i tiondelängderna. Syneprotokollen från 1696 avslöjar ett synnerligen olönsamt jordbruk utan några förbättringsmöjligheter.

Älfsborgs lösen

Till Älfsborgs lösen erlades från Sörviksroten enligt följande:

1613	Nils	Sörvik	3 mark
	Måns	Djurhult	3 mark
1615	Nils	Sörvik, kan inte betala, gammal, utfattig	
	Måns	Djurhult	3 mark
1617	Nils	Sörvik	3 mark
	Måns	Djurhult	3 mark
	Truls	Djurhult	knekt oförmögen att betala
	Erich	Sörvik	oförmögen att betala
1618	Nils	Sörvik	3 mark
	Måns	Djurhult	3 mark
	Erik	Sörvik	3 daler?
1619	Nils	Sörvik	3 daler?
	jon	Sörvik	3 daler
	Brith	Sörvik	1 daler
	Kerstin	Sörvik	1 daler

Av rotens gårdar synes Klämna 1 och Djurhult 1 ha haft den minsta bärkraften. Uppgifter om utsäde, tionde och boskap finns dock endast för första halvseket. Förändringar kan ha inträffat mellan åren 1650 och 1700, bl.a. visar diverse handlingar, att antalet personer har ökat på vissa gårdar mot sekelskiftet.

”Ängen ähr åkerns moder säger man uthi edt gement ordspråk. Thet ähr, adt såsom ängen ähr god och stor till, så

man kan hålla mycken boskap där äffter, utaff hwilkias dyngra åkeren mera gödes och bliffver fruchtsam. Fördänskull ähr thet en husman öffvermåttan angelägit, att han beflitar sig om myckenhet aff äng, och god äng.”

Schering Rosenhane
omkr. 1660

Bonden i 1600-talets Döderhult var säkert medveten om att ett välskött ängsbruk var förutsättningen för såväl välfödda kreatur som för lönsamt åkerbruk. Men han hade med sina stenbundna åkrar och små ängslyckor svårt att följa råden i ovanstående citat.

Schering Rosenhane (1609–1663) friherre och författare blev en av Karl X Gustavs främsta medhjälpare. Han utarbetade det av riksdagen 1660 antagna additamentet (tillägget) till 1634 års lag. I Sveriges historia har detta additament blivit uppmärksammat. Det innebar att högaristokraternas maktställning begränsades, dels genom att ständernas ställning stärktes, dels genom att riksrådets makt ökades på bekostnad av förmyndarstyrelsen. Rosenhane hade många strängar på sin lyra. Han skrev flera böcker, bl.a. ”Oeconomia”, en handbok i lanthushållning (utg. 1944). Källa; NE 1995

Kreaturslängd

Djurhult nr 2, 1/1 mtl, FR																			
Kreatursenheter (KE)			2	1	1/2		2	1	1 1/2	1	1/2	1/2	3/16	1/8	3/16	3/16	1/8	1/4	1/8
Årtal	Brukare	Utsäde på åker	Utsäde på svedje	Häst	Sto	Fåle, ungsto	Oxe	Stut	Tjur	Ko	Ungnöt	Kviga	Get	Ungget	Risbitt	Får	Ungt får	Svin	Ungsvin
1801	Sven	2 T		2			2		6										14
1620	Måns	2 T		1			2		3			1	8	4		5	1		12 9/16
1621	Måns	2 T		1			2		3			1	8	4		5	1		12 9/16
1626	Måns änka	2 T		1			2	2	6			2	8	4		7	3	3	19 7/16
1627	Måns änka	2 T		1			2		5			2	9	3		6	1	1	12 9/16
1633	Måns änka			2		2	1	4	1							12	7		19 5/8
1633	Jon Månsson	1 T		1				2	1										5
1637	Ebbe	1 T			1	1	1	1	4			2				4	2		10 3/4
1641	Sven	2 T		1			1	1	4			2				2	2		10 5/8
	Medelvärdet:	2 T		1 1/2			1 1/2	2	4			2 1/2	6	2 1/2		8	2	1	15 7/8
Måns änka och Jon Månsson brukade gården tillsammans.																			
1633	Per	3 T	1 sk				2	2	9	6	8	4			3	16	8		27 5/6
1633	Per	2 T		1		1		1	4	2	3	2			2	13	4		13 7/8
1633	Sven Ståle	3 T		1			3	2	4	2	2	1						1	16 7/16
År 1633 förekommer flera boskapslängder för Djurhult nr 2. Per och Sven Ståle kan inte direkt knytas till huvudgården, utan får antas tillhöra andra enheter, t ex Odelsjö eller Fånet.																			

Fortsättning på nästa sida

Tionde Djurhult 2

Årtal	Råg	Korn
1600	0,75	2,25
1601	2,00	1,00
1602	1,00	1,5
1607	1,75	3,00
1608	1,20	1,00
1610	2,00	2,40
1611	1,00	1,00
1614	2,00	1,50
1615	0,50	1,25
1619	0,25	0,50
1620	0,50	1,00
1621	0,75	1,50
1622	0,20	1,50
1626	0,25	0,50
1628	0,00	1,00
1629	0,00	1,00
1637	0,75	1,50
1648	0,50	1,00

Skäppor

Årtal

Råg
Korn

Rågskörd i tunnor	Kornskörd i tunnor	Brukare
2,00	5,60	Sven
5,00	2,50	"
2,50	3,75	"
4,50	7,50	Måns
3,00	2,50	"
5,00	6,00	"
2,50	2,50	"
5,00	3,75	"
1,25	3,10	"
0,60	1,25	"
1,25	2,50	"
2,00	3,75	"
0,50	3,75	"
0,60	1,25	Jon, änkan
0,00	2,50	"
0,00	2,50	"
2,00	3,75	Ebbe
1,25	2,50	Sven

Summa skörd = 99,9 tunnor
Medel = 5,5 tunnor

För att beräkna skörden med utgång från tiondet (tabellen ovan avser 2/3 av tiondet då kyrkans andel 1/3 redan är frändragen) används ekvationen: $SK \times 3 \times 10 = 2 \times 6$ SK=skäppor, T=tunnor 1 tunna = 6 skäppor

För att kunna beräkna skördeutfallet, korntalet, måste man veta hur stor sådden var. Sådana uppgifter förekommer på kreaturslängderna, men mycket sparsamt. De första fyra av dessa år såddes 2 tunnor på åker. Korntalen blir då 3,8, 1,9, 2,9 resp 0,9. 1637 sådde Ebbe 1 tunna på åker och skördade 5,75 tunnor, vilket ger korntalet 5,75. Möjligen har Ebbe sått även på svedje, då 5,75 är en hög siffra för den här regionen, där korntalet anses ligga mellan 2 och 3 under denna tidsperiod

Läsövning

Husesyn 1708

[illegible]

Lösningen finns på sista sidan

Vad betyder Dudhra?

När jag i min gröna ungdom första gången fick höra talas om en socken, som hette Döderhult, gick en rysning genom ryggmärgen på mig, och jag föreställde mig i min fantasi, att här hade större delen av människorna dött vid något tillfälle, kanske när digerdöden härjade under medeltiden. Det var ett namn, som påminde om det mörka i tillvaron, om livets förgänglighet och den oundvikliga tragedin vid livets slut.

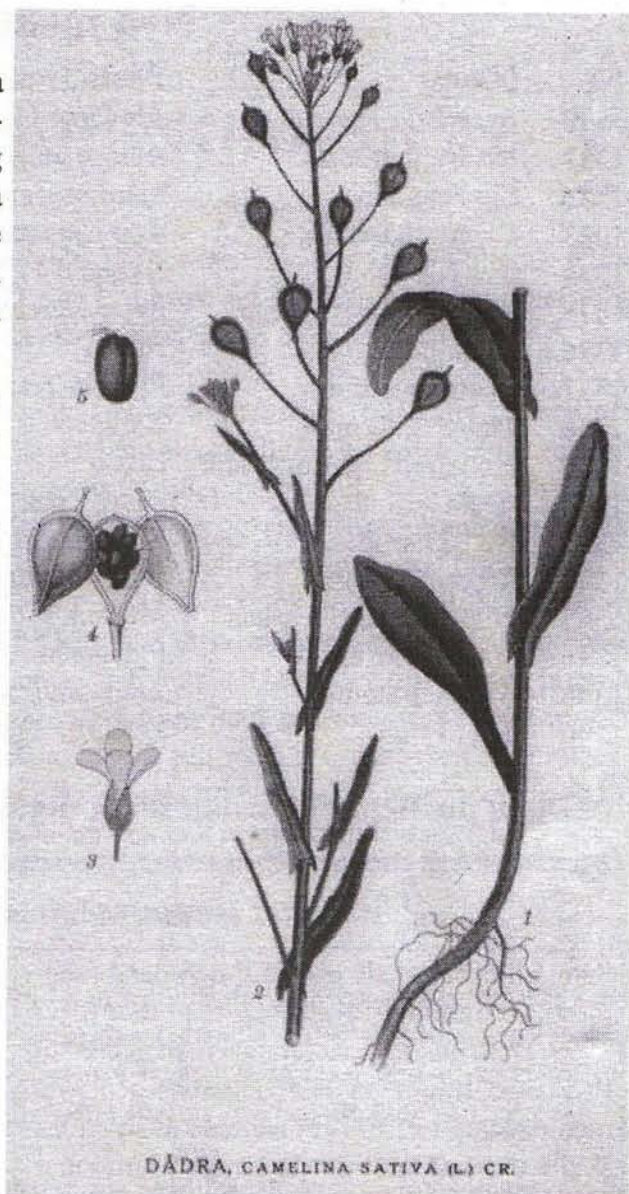
Först långt senare i livet, när jag uppnått den stabila medelåldern, fick jag veta, att ordet "död" kanske inte alls finns med i det fasansväckande ortnamnet. Det kan i stället vara ett ortnamn lika fyllt av nordisk poesi, som den vackraste sommarnatt. Under århundradernas lopp har det emellertid misstolkats och förvanskats av okänsliga och oförståene Ortsbor. Ibland segrar tyvärr det makabra över det poetiska.

Ortnamnen, när de är som bäst, tillhör våra äldsta fornminnen. Hur gamla de är, kan ofta vara svårt att fastställa. De försvinner långt bort i en grå forntid. Vad de ursprungligen hade för innebörd, har ofta gått förlorat. Om man vill träffa någorlunda rätt i sin gissning, måste man gå till den äldsta skrivna källa, som man kan finna. Svenska ortnamn nedtecknades ofta först på 1300-talet. Hur namnet då skrevs, ger en fingervisning om, hur den natur såg ut, som människorna försökte beskriva, och hur de upplevde den.

Den äldsta nedteckningen av ortnamnet Döderhult hittar man år 1312. Då skrivs det emellertid *Dudhraholt*. Efterleden *holt* skrivs också *hulth*, vilket är det vanligaste i östra Sverige. Det ordet kan översättas med "liten skog" eller "skogsdunge". Att det är en typisk småländsk efterled, kan man förstå. Men sedan kommer man till det viktigaste. Vad betyder *dudhra*? Även en erfaren och kunnig språkvetenskapsman tycks bli tveksam. *Dudhra*, eller med en modernare skrivform *dådra*, kan syfta på en växt, som blir omkring en halv meter hög. Den har gula blommor och ses bland vårsäd men i synnerhet i linåkrar och kallas därför ibland för lin-dådra. Våra förfäder använde den som livsmedel. Den är numera sällsynt och har som livsmedel blivit utkonkurrerad av mer givande växter. Den odlas emellertid än i dag för oljepressning ur fröna. Oljan har förr använts både i lampor och som matolja.

Det kan alltså vara den växten, som våra förfäder stötte på, när de bosatte sig i den trakt, där vi nu lever. En vik trängde djupt in i landet ända till den plats, där Döderhults kyrka nu ligger. Längs den viken fanns en mängd skogsdungar, i vilka det växte dådror, och dådran var en växt, som man kunde äta. Den skänkte människorna matnad, liv och livskraft. De kallade platsen *Dudhrahultsvijk*, den vik längs vilken det finns skogsdungar, där det växer dådror.

Detta är emellertid bara en teori. Den är inte vetenskapligt belagd, lika lite som andra teorier om vad *dudhra* betyder. En teori säger att en sjö öster om Döderhults kyrka en gång skulle ha hetat Dödern. Då frågar man sig, varför den hette så, och vad det har med *dudhra* att göra. En annan teori säger att *dudhra* endast talar om, att något ligger vid en sjö, i detta fallet alltså en "liten skog". Tyvärr lär vi aldrig få full visshet i vad *dudhra* betyder, även om jag föredrar "dådrateorin". Vi kan i alla fall trösta oss med, att *dudhra* inte tycks ha något med den tragiska döden att skaffa.

Nya medlemmar i PLF

Nr	Namn	Postadress	Postnr Postort	Telefonnr
1330	Sven Erik Hänel	Älvdansvägen 16	436 42 ASKIM	031-28 56 76
1331	Iris Rutgersson	Kungsladugårdsgatan 17	414 69 GÖTEBORG	031-24 55 72
1332	Siv Nauman	Mårdtorpsgratan 23	584 32 LINKÖPING	013-17 22 25
1333	Clary Andersson	Köpmangatan 35	702 23 ÖREBRO	013-12 13 84
1334	Eva Karlsson	Nygränd 17 B	572 31 OSKARSHAMN	0491-?
1335	Maj Eklund-Aronsson	Repslagaregatan 24	572 32 OSKARSHAMN	0491-132 14
1336	Anna Lantz	Hagen	615 92 VALDEMARSVIK	0493-413 70
1337	Beatrice Söder	Pl 2256 Trangärde	395 90 KALMAR	0480-47 31 22
1338	Jenny Björkman	Hällgatan 6	587 31 LINKÖPING	013-?
1339	Hultsfreds Hembygdsför.	Box 6	577 21 HULTSFRED	0495-?
1340	Greta Alfredsdotter	Vibo, Tuna	598 96 VIMMERBY	0492-502 32
1341	Bo Carlsson	Skyttegatan 3	654 65 KARLSTAD	054-18 78 53
1342	Ingvar Viström	Enskiftesvägen 49	145 60 NORSBORG	08-531 868 74
1343	Nils-Gunnar Svensson	Mörlundavägen 14	570 91 KRISTDALA	0491-703 16
1344	Hans Ekström	Fyrisgatan 14	753 15 UPPSALA	018-51 44 31
1345	Michael Stenfelt	Trädgårdsgatan 12 D	752 30 OSKARSHAMN	0491-76 07 19

17 nya medlemmar sedan förra utgåvan av PLF-nytt. Vi hälsar dem välkomna.

Demonstrationer av PLF:s databas

Sam Blixt berättade om PLF och databasen i radioprogrammet "Karlavagnen" den 6 juli 1999. Detta inslag resulterade i många brev till PLF med frågor på PLF:s databas och även medlemskap i PLF. Han nämnde även att han skulle demonstrera databasen på Horns marken under lördagen i samma vecka.

För sjunde året i rad demonstrerade Sam Blixt PLF:s databas vid Horns marken den 10 juli. Han visade också hur man hittar personer med hjälp av CD-skivorna Sveriges Dödbok 1968-1996, Söder i våra hjärtan, Svenska ortnamn, Namnmaskinen och Emigranten liksom Internet. För sökningen i PLF:s databas svarade även Katarina Korsfeldt och Inga Linde.

FÖRENINGSMÖTET DEN 4 SEPT.

PLF i Oskarshamn har hållit föreningsmöte. Ordföranden Gunnar Källenius refererade från styrelsemötet den 4/8 och redogjorde för den breddning av verksamheten som planeras, och som kommer att diskuteras mycket i framtiden. Sam Blixt berättade om databasens utveckling och påpekade, att alltför poster förs in även om utvecklingen nu går långsammare.

Även medlemsutvecklingen uppvisar en viss stagnation.

Det vore önskvärt att öka takten i både inmatning och medlemsökning.

Efter mötesförhandlingarna demonstrerade Sam

Blixt olika databaser som är tillgängliga på internet i Sverige och USA samt CD-skivor för släktforskning. Sam visade bland annat CD-skivorna Söder i våra hjärtan, som innehåller Människor och miljöer i Stockholm 1870-1930; Sveriges dödebok där alla som avlidit i Sverige under åren 1968-1996 finns med; Emigranten som beskriver den svenska emigrationen främst till Nordamerika; Svenska ortnamn där drygt 400 000 namn, som förekommer på den gröna kartan, är medtagna. Som jämförelse innehåller den mest utförliga Sverigeatlasen 50 000 ortnamn; Alla svenska förnamn innehåller alla levande svenskers förnamn år 1998; Historiska stadskartor.

Släktforskardagar och riksstämma i Karlstad 18-19 sept. 1999

av Britt Maria Ekstrand

Gunnar Källenius, Barbro Sander, Britt Maria Ekstrand och Sam Blixt som särskild dataansvarig var närvarande som PLF:s ombud till riksstämman i Karlstad.

På fredagen deltog vi i en bussutflykt till Klarälvsdalen, där bl a Ransättersgården, Munkfors bruk och Fridolf Rudinmuseet besöktes. Utflykten var både intressant och givande, eftersom ingen av oss tidigare sett dessa platser. Samma kväll installerade vi oss i vår monter på Arkivcentrum i Karlstad.

På lördagen var det upp tidigt för att vara färdiga i tid. Mässan öppnades av landshövdingen Curt Eliasson. Han presenterade exempel på hur Internet numera möjliggör det för frågor och svar att med blixstens hastighet flyga tvärs över Atlanten och tillbaka. Vi som sysslar med släktforskning ser med tillfredsställelse på detta kommunikationssätt.

Sedan Värmlands karoliner i sina praktfulla kostymer (tillverkade av "karolinerna" själva) och gamla musköter skjutit präktig salut var mässan mycket hörbart invigd..

På riksstämman trängdes utställare och besökare. Jag gjorde en snabbbrunda, innan vi som vanligt blev fullt upptagna vid datorerna att hjälpa forskare att hitta sina rötter i PLF:s databas eller ofta svårfunna personer, som man sökt efter i årtal och bara i stort sett kan finna med hjälp av databasen. Det var många forskare, som ville ha hjälp trots att vi var i ett område som inte täcks av databasen. Vi som var upptagna vid datorerna var förstas Sam Blixt, undertecknad och Barbro Sander. Det råkade i vanlig ordning mycket god stämning bland utställarna. Alla var entusiastiska över att få visa sina senaste rön. Dock saknade jag kanske en lättläst lista i montern, som t ex talade om vilka böcker jag sålde och vad jag i övrigt ville visa. Varför inte lägga in det på en särskild lista på en dator och kunna snabbsoeka där. Bokantikvarierna hade tydligen helt missat att Småland är ett stort landskap!

Riksstämman möte leddes av Svenska Hembygdsförbundets ordförande Leif Ahlberg.

Stämman avlöpte ganska normalt. Motionen om ersättning till stämmoombuden gällande 2:klass tågförbindelse vållade stor diskussion, eftersom det inte existerar någon sådan förbindelse längre. En

kommitté tillsattes för utredning. Nils Marelius var som vanligt i god ordning aktiv med sina frågor om fel i de olika källorna.

Stämmomiddagen avnjöts på restaurang "Fröken Fräken" på lördagskvällen med underhållning och tal. Förbundsordförande Krister L:son Lagersvärd delade ut första pris i uppsatstävlingen i "släktforskning för ungdomar", klass 2 till Malin Persson från Söderbärke. Sture Bjelkåker DIS- hälsade välkommen till riksstämman i Linköping år 2000. Riksstämman sker i samarbete med Östgöta Genealogiska förening. Jag hoppas att DIS-Linköping ser till att **vingarna** skall bära högre.

På söndagen lyssnade Sam Blixt och jag till Ted Rosvalls föreläsning om Kungliga släkter. Salen blev snabbt fullsatt och alla kunde inte beredas plats. Ted var som vanligt stimulerande och medryckande. Vi fick se ett stort utbud av gamla fotografier. Föreningen av de kungligas släktförhållande och giftermål inom Europa var intressant att se. Eftersom man som utställare inte har särskilt gott om tid till annat, var det den enda föreläsning jag hade möjlighet att närvara vid.

Vi i PLF vill ge arrangörerna i Värmland en eloge för deras verkligt goda service. De fanns överallt i sina gula tröjor, var lätta och hitta och mycket vänliga och tillmötesgående. Sammanfattningsvis var vi mycket nöjda med dagarna i Karlstad. Vi hoppas vi alla möts igen i Linköping nästa sekel.

Motioner till årsmötet 2000

Eftersom det blir för sent att påminna om motioner till årsmötet den 19 februari i nästa nummer av PLF-nytt, så gör vi det nu. Motionerna ska vara inne en månad före årsmötet.

Vill Du påverka föreningens verksamhet - gör det alltså nu! Du kan också påverka valen av styrelseledamöter genom att kontakta valberedningen med förslag. Motionsförslag riktas till Styrelsen och nomineringsförslag till Valberedningen, båda med adress

PLF, Box 23, 572 21 Oskarshamn

Databasen

Antalet inmatade poster i databasen den 10 oktober 1999 var 2 931 624.

Förändringarna framgår av nedanstående utdrag av förteckningen.

<u>Församling</u>	<u>Sock.kod</u>	<u>Födda</u>	<u>Vigda</u>	<u>Döda</u>	<u>Infl</u>	<u>Utf.</u>	<u>Husförh.</u>
Mönsterås (4) (MÖN)				1941-1955	1895-1900	1895-1900	
Vimmerby (6)							
Djursdala (DJU)							1832-1838
Kalmar (7)							
Arby (ARB)			1701-1928	1701-1778 1898-1928			
Kinda, E (16)							
Horn (HOR)		1836-1929	1847-1929	1847-1945			
Hycklinge (HYC)		1845-1929	1851-1929	1845-1945			

Det är bra om de medlemmar, som önskar att vi lägger ut databasen på Internet, kommer med förslag på utformningen av datafiler och program mm.

Vi uppmanar medlemmar att ännu mera delta i insamlandet av uppgifter!

Tag kontakt med Sam Blixt eller någon annan i PLF:s styrelse för närmare information.

Sam Blixt, Tällskärsgränd 7, 572 62 OSKARSHAMN

tel 0491-151 28, mobil 070-538 42 28, fax 0491-832 78

Lösning till läsövning

Uth Huus

Badstufwa alldehles odugl. Skolandes nu å Nyo upsättias för

Eett Mälte och torke huus 9 alr bredt, 8½ långh, in utj med ungn och Spisell och lafwar, sampt Tilldhe. Dörr med Trälåås och gång Järn, huset utom och innom till alla dehlar, behållet.

Eett Stort Stall 14 alr långdt 12½ alr bredt in utj rum till 12 hästar, Krubbor och Spilltor, sampt Tillde och Slinder behållet, 2 st. dörrar på hwar-ändan, 2 af dhem igen slagne, men dhe andre 2ne öppne, och för dhen ena, en Järn märkla, sampt för dhen

andra Trä låås och Nyckell. gott brädhe taak, wäggar och Syllar alldehles godhe och behåldne.

Fråga till läsekretsen

I ett sockenprotokoll från Hvena från mitten av 1800-talet står följande paragraf:

"Auktionsmedlen för Jonas Perssons från Lund nu i fattighuset, försålda kvarlåtenskap, erkändes nu vara till FattigCassan med 79 Rd 14 sk Rg influtne."

Att lägga beslag på de intagnas ev. tillgångar fortgick med säkerhet till inpå 1920-talet.

Med vilken laglig rätt kunde "socknen" göra så?
Kan någon svara på detta?

Gösta Larsson
Fallhult
Hultsfred

Frågor på databasen sänds till

PLF, Box 23, 572 21 OSKARSHAMN

Tel. Arbetsstugan 0491-153 82

E-post: plf.oskarshamn@post.netlink.se

Kostnader för brevfrågor.

Vi tar **20 kronor per svar** enligt det särskilda frågeformuläret eller för brev med max fem frågor. Vi tar **40 kronor för samma tjänster** till icke medlemmar.

Sänd också med ett **frankerat svarskuvert!**

Avgifterna för svar på brevfrågor kan sändas in via postgiro eller på annat sätt.

Ange på frågeblanketten Du sänder in, vilket av betalningssätten som använts. Om pengarna sänds via postgiro, så meddela på talongen, vad pengarna är avsedda för.

Det kan ibland uppstå missförstånd om detta.

Vi bifogar ytterligare en enkät med detta nummer av PLF-nytt, som vi ber alla medlemmar att fylla i och skicka tillbaka. Vik bara ihop enkäten och tejpa den.

OBS Portofritt inom Sverige.

Nästa nummer av PLF-nytt kommer ut i februari.